

Taktinė paroda „Magiškas M. K. Čiurlionio pasaulis. Zodiakas“

Nideta JAROCKIENĖ

TACTILE EXHIBITION “THE MAGIC WORLD
OF M. K. ČIURLIONIS. ZODIAC”
Nideta JAROCKIENĖ

In summer 2009, the National Gallery of Art hosted the educational tactile exhibition “The magic world of M. K. Čiurlionis. Zodiac”. It was the fourth exhibition of the programme “Let’s cognize the art by senses” which introduced to the creation of one of the most outstanding Lithuanian artists. It included tactile works by the painter, graphic artist Arvydas Pakalka and the ceramic artist, scenographer Jonas Arčikauskas created in line with the cycle of twelve paintings by M. K. Čiurlionis “Zodiac” (1906–1907). Cut, glued or moulded objects to be hand-touched act as mediators between a picture and a viewer. In the exhibition, people with sight disorders are invited to better understand the poetic metaphors of the starred sky showed in M. K. Čiurlionis’ pictures. Tactile works were exhibited on special stands with the unique multi-sensory equipment when a viewer could use headphones to listen to a text, description of a picture, nature and other sounds. The music of M. K. Čiurlionis helps the disabled to use his/her imagination and get into the magic and bewitching world of the artist’s pictures. Senses and imagination are the main instruments helping to travel through this unusual exhibition.

2009 m. birželio 20 d. atidarytoje rekonstruotoje LDM Nacionalinėje dailės galerijoje šią vasarą veikė edukacinė taktinė paroda „Magiškas M. K. Čiurlionio pasaulis. Zodiakas“. Tai ketvirtoji programos „Pažinkime meną pojūčiais“ paroda, supažindinanti su vieno iškiliausių Lietuvos dailininkų kūryba. Joje eksponuojami tapytojo, grafiko Arvydo Pakalkos ir keramiko bei scenografo Jono Arčikausko taktiniai darbai, sukurti pagal M. K. Čiurlionio dvylikos paveikslų ciklą Zodiakas (1906–1907). Pjaustyti, lipdyti ar lieti objektai, kuriuos galima liesti rankomis, yra tarpininkai tarp paveikslo ir žiūrovo. Parodą aplankantiems regos sutrikimų turintiems žmonėms jie padeda geriau suprasti M. K. Čiurlionio paveiksluose pavaizduotas žvaigždėto dangaus poetines metaforas.

M aždaug prieš dvidešimt metų pasaulyje pradėjo burtis organizacijos, akcentuojančios meno, kaip sudėtinės neįgalių vaikų ir jaunimo rehabilitacijos proceso dalies, svarbą. Lavinant meninį skonį neįgaliesiems sudaromos sąlygos jaustis visaverčiais piliečiais, lengviau integruotis į visuomenę. Sutrikusio regėjimo vaikai gali lankytis muziejuose rengiamose parodose, patirti naujų įspūdžių, reikšti emocijas, bendrauti, pasisemti idėjų.

Lietuvos aklųjų ir silpnaregių sąjungos (LASS) ir Lietuvos dailės muziejaus Meno pažinimo centro bendras siekis yra blogai matančius ar neregius vaikus bei jaunimą paskatinti labiau domėtis mūsų šalies kultūrinio gyvenimu, papasakoti apie nuolat kintantį, naujomis idėjomis pulsuojantį meno pasaulį, padėti susipažinti su Lietuvos meno istorija. Lietuvos aklųjų ir silpnaregių sąjunga yra parengusi ilgalaikę vaikų ir jaunimo meninio ugdymo programą „Pažinkime meną pojūčiais“. Projekto idėja – skatinti demokratinės ir pilietinės visuomenės vystymąsi. Šioje visuomenėje daug dėmesio turėtų būti skiriama įvairių socialinių grupių problemoms spręsti ir neigiamųjų, lengviausiai socialiai pažeidžiamų žmonių, integracijai į visuomenę. Regos sutrikimai – vienas iš dažniausiai pasaulyje pasitaikančių negalios formų. Lietuvoje yra apie 7 000 aklųjų ir sutrikusio regėjimo žmonių, iš jų 2 000 – įvairaus amžiaus vaikų. Nepakankamas dėmesys jų reikmėms rodo, kad dalis gyventojų diskriminuojama.

2000 m. rugsėjo mėnesį LASS bibliotekoje buvo atidaryta „Artesens“ asociacijos (Prancūzija) parengta skulptūrų paroda „Nuo Lespiugo Veneros iki Rodeno Mąstytojo“. Ši paroda pirmiausia išsiskyrė tuo, kad jos eksponatus (iš viso dvylika pasaulyje garsių skulptūrų kopijų) lankytojai galėjo liesti rankomis.

2002 m. lapkričio mėnesį LDM Radvilų rūmuose buvo atidaryta tos pačios asociacijos inicijuota dailės pažinimo paroda „Pajuskime gamtą su Sezanu“. Paroda lankytojus supažindino su žymaus prancūzų tapytojo Polio Sezano (Paul Cézanne) sukurtais gamtos peizažais, natūrmortais, portretais, kuriuos regos negalia turintiems parodos lankytojams giliau suvokti padėjo edukaciniai žaidimai, parenti lytėjimu, garsu, skoniu, klausa.

Nuo 2004 m. pagrindinė projekto idėja – regos negalią turintiems parodų lankytojams pristatyti svarbiausius Lietuvos meno reiškinius ir menininkus. 2004 m. Radvilų rūmuose surengta kilnojamoji paroda „Liečiu – matau“, kuri sulaukė didelio visuomenės dėmesio ir jau penkti metai keliauja po Lietuvą. Lankytojus, turinčius regėjimo sutrikimų, paroda supažindina su XX a. 3 ir 4 dešimtmėčių žymiausių Lietuvos modernaus meno tapytojų darbais. Šis Lietuvos dailės istorijos laikotarpis pasirinktas dėl to, kad Nepriklausomos Lietuvos Respublikos metais sukurta dailė sudaro pamatinę mūsų valstybės dailės fondo tapatybės dalį. Parodoje pristatyti dailininkai yra formavę mūsų šalies tapybos veidą, daugelis jų lėmė jos tolesnę raidą.

Edukacinė paroda „Magiškas M. K. Čiurlionio pasaulis. Zodiakas“ – ketvirtoji programos „Pažinkime meną pojūčiais“ paroda, supažindinanti su vieno iš kiliausių Lietuvos dailininkų kūryba. Joje eksponuojami tapytojo, grafiko Arvydo Pakalkos ir keramiko bei scenografo Jono Arčikausko taktiliniai darbai, sukurti pagal M. K. Čiurlionio dvylikos paveikslų ciklą Zodiakas (1906–1907). Pjaustyti, lipdyti ar lieti objektai, kuriuos galima liesti rankomis, yra tarpininkai tarp paveikslų ir žiūrovo. Parodą aplankantiems regos sutrikimų turintiems žmonėms jie padeda geriau suprasti M. K. Čiurlionio paveiksluose pavaizduotas žvaigždėto dangaus poetines metaforas. Taktiliniai darbai eksponuojami specialiuose stenduose, kuriuose

L. Valužienės nuotraukose parodos fragmentai.

sumontuota unikali daugiasensorinė įranga, leidžianti išgirsti (užsidėjus ausines) skaitomą tekstą, paveikslą apibūdinimą, gamtos šlamesius, įvairius garsus. M. K. Čiurlionio muzika įgalina negalią turinčiam žmogui vaizduotėje persikelti į magišką, užburiantį menininko sukurtą paveikslų pasaulį. Taktiliniai paveiksliukai beveik tiksliai atkuria menininko tapytus originalius kūrinius, todėl nėra sudėtinga viską suvokti ir suprasti, susirasti savo zodiaką ir jį atidžiai išnagrinėti. Rankomis palietus iš mažų lempučių danguje išdėstytus Zodiako ženklus, jie užsidega ir suspindi šviesa, liečiant rankomis saulę, jos spindulius, jauti šilumą, girdi kitus garsus. Kiekvienas Zodiako ženklas parodos lankytojui pateikiamas 3 būdais: paveikslą originalo fotokopija, liečiamas (taktilinis) paveikslas ir specialiame stovė papildomas to paveikslą „rekvizitas“ (pvz., Avino ženklo – didžiuliai avino ragai, Skorpiono ženklo – nuostabus iš metalo išlietas skorpionas ir t. t.). Pojūčiai ir vaizduotė – svarbiausi pagalbininkai keliaujant po šią neįprastą parodą. Projektas skirtas ne vien sutrikusio regėjimo žmonėms, bet ir visiems kitiems, tarp jų ir vaikams bei suaugusiesiems.

Per parodos pristatymą sulaukta daugumos lankytojų puikių, gražių atsiliepimų, kurie parodą įvertino itin palankiai. Parodos lankytoji prieinama įvairi informacinė medžiaga: parodos katalogas Brailio ir reginčiųjų raštu bei garsinis CD MP3 formatu. Tai pagalbinė, daug informacijos teikianti literatūra, atskirų paveikslų detalūs aprašymai ir apibūdinimai.

Regos negalią turintys moksleiviai, suaugusieji kviečiami dalyvauti ir LDM Nacionalinės dailės galerijos edukacijos centro sukurtoje programose. Siūlomos šių temų edukacinės programos:

- Gamtos garsai
- Visatos tyla
- Miestų gausmas
- Muzikos kerai
- Garsovaizdžiai

Tikimės, kad edukaciniai užsiėmimai jų dalyvius skatins siekti labiau pažinti menininko kūrybą, pačiam išreikšti savo įspūdžius, mintis vizualia arba literatūrine forma.

Parodos „Magiškas M. K. Čiurlionio pasaulis. Zodiakas“ rengėjai sulaukė didelio rėmėjų, kurie supranta neregųjų bei silpnaregiųjų poreikius, supratimo ir finansinės paramos. Nuoširdžiai dėkojame pagrindiniams rėmėjams: Lietuvos Respublikos kultūros ministerijai, Kultūros rėmimo fondui, Švietimo ir mokslo ministerijai, Neigiamųjų reikalų departamentui prie LR socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Lietuvos tūkstantmečio minėjimo direktorijai, Lietuvos aklųjų bibliotekai, Vilniaus senamiesčio Rotary klubui.

Paroda LDM Nacionalinėje galerijoje veikė iki rugpjūčio 23 d. Po to ji pradėjo savo kelionę po kitus Lietuvos miestus ir miestelius. ■